

ОБЩЕСТВЕНО ОБСЪЖДАНЕ

НА ПЛАНОВЕТЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА ОТ НАВОДНЕНИЯ ЗА ПЕРИОДА 2022-2027 ЗА ЧЕТИРИТЕ РАЙОНА ЗА БАСЕЙНОВО УПРАВЛЕНИЕ

ПРОТОКОЛ

от национална среща с представители на заинтересованите страни проведена на 19 април 2023 г.

(Хибридна среща - проведена онлайн чрез платформата Zoom

и присъствено в ИНТЕРПРЕД, конферентна зала „Варна“, гр. София)

Присъствено в среща участваха 41, а онлайн участваха 44 представители на заинтересованите страни от следните институции: Главна дирекция "Надзор на язовирните стени и съоръженията към тях" към Държавна агенция за метрологичен и технически надзор, „Напоителни системи“ ЕАД – Клон „Марица“, „Напоителни системи“ ЕАД – Клон „Тополница“, Асоциация на българските застрахователи, Дирекция за национален строителен контрол (ДНСК) към МРРБ, Изпълнителна агенция по горите, Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“, „Еко Антрацит“ ЕАД, Българска асоциация по водите, Българска академия на науките, Софийски университет, Областна администрация Монтана, Областна администрация Видин, Сдружение „Балканка“, Фондация „Зеленика“, WWF България, Български червен кръст, Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ – София към МВР, Министерство на земеделието, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на околната среда и водите, Басейнова дирекция „Дунавски район“, Басейнова дирекция „Черноморски район“, Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“, Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“, HR Wallingford, Световна банка и „П-ЮНАЙТЕД“ ЕООД .

Срещата беше открита от г-жа **Красимира Бръмчева**, директор на дирекция „Управление на водите“ в Министерството на околната среда и водите, която

приветства участниците и посочи, че това е първото информационно събитие, което се организира и провежда след публикуването на плановете документи на 15 декември 2022-ра година. Консултациите по проектите на Плановете за управление на риска от наводнения (ПУРН) продължават до 10 септември 2023 г. като са предвидени повече от 6 месеца за обсъждане, с цел да се осигури координация и съгласуваност с Плановете за управление на речните басейни

Директорът на дирекция „Управление на водите“ подчерта, че ПУРН представляват стратегически документ, разглеждащ всички аспекти на управлението на риска от наводнения като основно се съсредоточават върху предотвратяването, защитата и увеличаване на подготвеността при наводнения, включително прогнозите от наводнение и изграждането на системи за ранно предупреждение. Тя посочи, че актуализацията на ПУРН за четирите района за басейново управление се извършва в съответствие с изискванията на Директива 2007/60/ЕС относно оценка и управление на риска от наводнения (ДН) и се реализира на три етапа. Първият етап представлява преразглеждане и актуализиране на предварителна оценка на риска от наводнения, включително определяне на райони със значителен потенциален риск от наводнения. Вторият етап касае преразглеждането и актуализирането на картите на заплахата и на риск от наводнения и третият етап е свързан с преразглеждане и актуализиране на плановете за управление на риск от наводнения, включително програмите от мерки. Тя сподели, че преди изпълнението на основните дейности, свързани с актуализацията на плановете документи, на всеки един етап е подобрена методическата основа, използвана през първия цикъл на планиране, а също така са отчетени вероятните последици от изменението на климата върху опасността от наводнения. За разработването на плановете са положени са усилия, от екипите на басейновите дирекции и Министерство на околната среда и водите, със значимото съдействие на Международната банка за възстановяване и развитие.

Г-жа Бръмчева подчерта, че ще бъде изключително ценно, ако след представянето на проектите, се изкажат мнения и първи коментари, бележки и предложения за включване на други мерки. Тя изказа благодарност за съдействието на областните управители и общинските администрации, както и на всички ведомства и администрации за предоставената информация за степента на изпълнение на мерките от тяхна компетентност.

Информацията е използвана при разработването на Раздел 3 „Преглед на напредъка по изпълнение на ПУРН 2016-2021“ и е основа за залагане на нови мерки.

Г-жа Бръмчева, обърна внимание и на изключително ниския процент на изпълнени мерки - средно около 10% на район за басейново управление. Тя обърна внимание, че това е едно предизвикателство пред всички и то може да бъде преодоляно както чрез правилно планиране, така и чрез залагане на необходимите средства за да бъдат изпълнени мерките и съответно да получим една защита на достатъчно добро ниво. Г-жа Бръмчева каза, че се надява всичко това да бъде преодоляно при изпълнението на новите програми от мерки.

Постоянният представител на Световната банка за България г-н Лесе Мелгард поздрави участниците в срещата чрез видеообръщение. Той отбеляза, че Световната банка подпомага подготовката на третия цикъл от Плановете за управление на речните басейни и втория цикъл от ПУРН, Г-н Мелгард подчерта, че през последните четири години екипи от експерти на Световната банка са били активно ангажирани в разработването на тези планове. Г-н Мелгард заяви, че консултациите с обществеността са важен и ключов момент при изработването на двата програмни документа и посочи, че по време на предишните два кръга консултации на ПУРН общо над 540 институции и организации са взели участие в процеса на обществени консултации. В заключение г-н постоянният представител подчерта колко е важно участниците в срещата да споделят своите виждания и мнения.

Г-н Дейвид Рамсботъм, водещ експерт от екипа на Международната банка за възстановяване и развитие, представи основните етапи от разработването на ПУРН и Програмата от мерки. Той отбеляза, че прилагането на Директива 2007/60/ЕС относно оценката и управлението на риска от наводнения, е насочено към това да се предотвратят или намалят неблагоприятните последици от наводненията върху човешкото здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност. Разработените проекти на Планове за управление на риска от наводнения за Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски район за басейново управление следват изискванията на Директивата и необходимия тристепенен подход. Първият етап от този подход е разработване на Предварителна оценка на риска от наводнения (ПОРН) за всеки район на басейново управление. Вторият етап е свързан с разработването на карти на заплахата и риска от наводнения (КЗРН). Третият етап представлява разработване на Планове за управление на риска от наводнения, включително и програма от мерки (ПоМ) към тях. Етапите се преразглеждат циклично на всеки 6 (шест) години, съобразно изискванията на Директивата за наводненията.

Г-н Рамсботъм обърна внимание, че първият цикъл на ПУРН, изготвен през 2016, разглежда наводнения с речни, морски и инфраструктурни източници (разрушаване на язовирни стени). Той обхваща периода 2016-2021. Вторият цикъл на ПУРН обхваща

периода от 2022 до 2027 г, като в него допълнително са разгледани дъждовни градски (равнинни) наводнения и дъждовни внезапни (поройни) наводнения.

При разглеждането на първия етап от тристепенния подход беше подчертано, че актуализацията на ПОРН във втория цикъл на прилагане на Директивата за наводненията надгражда и подобрява резултатите от първия цикъл чрез изпълняване на няколко важни стъпки. Тези стъпки са: актуализиране на базата данни за минали наводнения за всеки район със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН); създаване на подход за оценка на други типове наводнения, включително дъждовни (в градска среда), които в исторически план са причинили значителни щети в България; актуализиране на базите данни за експозицията и елементите на риск (сгради, инфраструктура); отчитане на влиянието на климатичните промени върху всички типове наводнения; актуализиране на критериите и праговете за определяне на наводненията със значителни неблагоприятни последици; преразглеждане на съществуващите и идентифициране на нови РЗПРН; създаване на паспорти на РЗПРН, които обобщават полезна информация за всеки район, свързана не само с риска от наводнения, но и с бъдещо развитие на територията, включително изменението на климата и устройствените планове.

В етапа на ПОРН са определени общо 127 РЗПРН: в Басейнова дирекция „Дунавски район“ - 35 РЗПРН; в Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“ - 41 РЗПРН; в Басейнова дирекция „Черноморски район“ - 34 РЗПРН; в Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ - 17 РЗПРН.

На втория етап от процеса по актуализация са картирани заплахата и риска за всички РЗПРН. Има подобрения, поради наличието на повече информация и анализите, които са извършени понастоящем са по-добри, в сравнение с предходния период. Картите на заплахата показват обхвата и дълбочината на заливане, скорост на течението и ниво на заплахата. Картите на риска показват неблагоприятните последици от наводненията, като комбинират обхвата на заливане при дадена вероятност за настъпване и елементите на риска. Картите са разработени на базата на актуализирана методика, която надгражда и подобрява тази от първия цикъл в следните аспекти: въвеждане на методи за моделиране на нови типове наводнения като дъждовни наводнения в градска среда („дъждовни градски“) и дъждовни внезапни наводнения („дъждовни поройни“), както и морски наводнения; актуализиране на оразмерителните максимални валежи и водни количества от Националния институт по метеорология и хидрология (НИМХ), която се използва за разработването на хидрографи на високите води; използване на нови, по-точни, цифрови модели на терена; използване на нестационарни 2D хидравлични модели за всички типове наводнения, което позволява всеки РЗПРН да се раздели на по – малки участъци и да се изчисли дълбочината и

скоростта за всеки един от тях ; оценка на заплахата и риска от наводнения за два сценария на изменение на климата; актуализация на метода за оценка на уязвимостта и риска от наводнения, включвайки допълнителни метрики; оценката на риска дава възможност за класиране на РЗПРН по степен на риска (ниска, средна и висока степен на риск).

Г-н Рамсботъм разгледа и типовете КЗРН. Картите на заплахата са общо 6 типа: карти за обхват на заливане (5%, 1%, 0.1%); дълбочина на заливане (5%, 1%, 0.1%); ниво на заплахата (5%, 1%, 0.1%); дълбочина и скорост на течението (5%, 1%, 0.1%); максимална несигурност (1%); климатични промени (1%). Картите на риска са за 5%, 1%, 0.1%. Общо 17 карти за РЗПРН при един източник на наводнение.

Картите на риска от наводнения показват последиците от наводненията. Те са оцветени в различни цветове според вида земеползване – смесени жилищни райони, комунална, транспортна и техническа инфраструктура, индустрия, места за спорт и отдих, обработваеми земи и зелени територии, посочени в легенда на всеки картен лист. Обхватът на заливане се комбинира със земеползването, в резултат на което се определят последиците. Моделът също изчислява и броя хора, които са засегнати от наводнението. В легендата е показана и друга информация, като защитени зони и обекти от критичната инфраструктура – болници, летища и т.н

За изчисляването на общите икономически щети се използва коефициент на щетите, спрямо дълбочината на заливане, който се умножава по максималния размер на щетите, които се очаква да възникнат. Това се прилага в отделните участъци на заливателната равнина, според видовете земеползване. В допълнение са изготвени таблици за уязвимостта от наводнения.

Г-н Рамсботъм спомена и за разработената уеб платформа за преглед на резултатите от КЗРН.

Рискът е оценен количествено въз основа на очакваните годишни икономически щети и очаквания брой засегнати хора, представени под формата на средногодишни стойности. Получените стойности са големи, което дава представа за мащаба на проблема. Общо за страната очакваните щети са 114 млн. лв. на година и близо 137 000 засегнати жители на година от наводнения.

Друг резултат от картирането е обща таблица, която степенува нивото на риск в РЗПРН. В нея са включени следните елементи: икономическите щети, засегнати жители, екологично въздействие, замърсяване, засегнато културно наследство и критична инфраструктура. Всички тези фактори/елементи се събират, така че да се направи обща

оценка и да се степенува нивото на риска. В РЗПРН с най – висок риск от наводнения, изпълнителят се е опитал да разбере къде са основните зони на риск, така че при разработването на плановете да са обхванати всички райони с най – големи въздействия, т.к. ако се прилага стандартен процес могат да се пропуснат някои важни зони.

Г-н Рамсботъм разгледа методиката за разработване на ПоМ. В подготвителния етап са включени три стъпки. Първата включва анализ на входната информация, в която влизат заключенията от 1-ви цикъл на ПУРН, ПОРН от втория цикъл с актуализиран списък на РЗПРН, картите от втория цикъл и Анализ на заливните равнини. Втората стъпка включва избор на мерки от актуализирания национален каталог от мерки, предоставящ списък с подходящи за разработването на ПоМ. Каталогът се основава на първия цикъл, но е рационализиран и някои отделни мерки са комбинирани в едно. Нивото на което се работи, налага мерките да се дефинират в относително по-общ вид без да се навлиза във всеки малък проблем на локално ниво. Третата стъпка включва прилагане на методиките – Методика за приоритети и цели и Методика за оценка и приоритизация на мерките (АРП/МКА). Двата анализа са използвани за всяка една мярка, с цел да се оправдае разходването на средства за нея. Ако ползите са малки се счита, че разходването на финансов ресурс не е оправдано, каза г-н Рамсботъм и по тази причина не са включени.

Подходът за изготвяне на ПоМ се състои от три стъпки. Първата стъпка е преглед на мерките от 1-ви цикъл на ПУРН и пренасяне на мерки към втория. Втората стъпка е добавяне на нови мерки, включително в ново идентифицираните РЗПРН. Последната стъпка представлява остойностяване, оценка на мерките използвайки Анализа разходи - ползи (АРП) и Мултикритериен анализ (МКА) и тяхната приоритизация.

Анализът на заливните равнини е дейност, извън самите плановете, но е важна стъпка, защото когато има зона на заливане, много често решението е извън самия РЗПРН – например чрез водозадържане в самия водосбор нагоре по течението. Целта на анализа е да се разгледат заливните равнини нагоре по течението и да се прецени дали те имат потенциал за водозадържане, което да намали риска от наводнения по – надолу в РЗПРН. Първо е разгледан потенциалът за намаляване на риска чрез водозадържане, т.е какви обеми могат да се задържат, но също така и наличието на ограничения. Например ако в заливната равнина нагоре по течението има множество населени места, макар сама по себе си мярката да се явява подходяща, това би означавало заливане на тези места. Когато ограниченията са значителни потенциалът за водозадържане се счита за малък.

Според представителя на HRWallingford, това е важна стъпка, описваща „липсващата връзка“ между РЗПРН и водосборите на реките. Г-н Рамсботъм призова да

се мисли за природосъобразни мерки нагоре по течението от засегнати населени места, така че да се ограничат усилията и дейностите, които да се извършват в самите РЗПРН.

Презентацията продължи с категоризацията на мерките съобразно каталога.

Неструктурни мерки – мерки, които нямат пряко въздействие върху хидравличните параметри, наводненията и околната среда, например системи за ранно предупреждение и планиране в извънредни ситуации. Тези мерки могат да имат голям ефект за намаляване на самите въздействия, но не променят параметрите на течението.

Структурни мерки - мерки, които имат пряко въздействие върху хидравличните параметри, наводненията и околната среда, например защитни съоръжения и водозадържане. Структурните мерки се делят на четири групи: зелени мерки – не включват твърди инженерни решения, използва се естествената среда; сиво-зелени мерки – комбинация от твърди (диги, насипи, бетонни съоръжения) и меки инженерни решения; меки мерки – допълнение на зелени компоненти към съществуващи сиви структурни мерки при тяхната реконструкция и сиви мерки – твърди инженерни решения.

Г-н Рамсботъм обобщил, че каталогът от мерки включва данни за самите мерки, посочени са категорията и описанието на съответната мярка, както и разходите, и отговорните институции. Има коментар относно времето за изпълнение, както и до каква степен съответна мярка може да бъде адаптирана спрямо климатичните промени. Показани са ползи от мярката и как могат да се ползват индикатори за проследяване на напредъка. Множеството ползи също са разгледани, т.е. ако не се намалява само рискът от наводнения, а има и други допълнителни ползи за обществеността. Разгледана е и връзката с Рамковата директива за водите.

По отношение на приоритетите и целите за намаляване на риска от наводнения, които се изискват в съответствие с Директивата за наводненията, г-н Рамсботъм коментира, че са преразгледани тези от първия цикъл. Приоритетите остават почти същите, а по отношение на целите има някои допълнения. Разгледани са най – честите проблеми, с оглед на наводненията в България, вкл. документираните наводнения в актуализираните предварителни оценки. Идеята е да се видят проблемите с преки и непреки връзки към приоритетите и целите, което е отразено в матрицата, която г-н Рамсботъм представи. Представен бе и окончателният списък с приоритети и цели.

Следващата стъпка е разработването на Програмата от мерки (ПоМ), която е основната част на ПУРН, тъй като посредством нея се постигат целите и приоритетите на плана. Програмата от мерки цели подбор на подходящи мерки с най-добро

съотношение на ползите спрямо разходите. Той отбелязва няколко типа мерки в ПУРН. Първият тип са хоризонтални – такива, които са приложими за множество РЗПРН. Те са основно „неструктурни“ мерки, които бяха споменати преди това, сред тях е поддържането на проводимостта на речните легла. Характерна особеност, съществена за управлението на риска от наводнения в България е, че в много населени места речните корита са разширени, така че да проведат високите води и по-този начин да способстват за намаляване на негативния ефект от наводнението. Това е мярка, която се използва в цял свят, но при разширяване на речно корито се създават условия за отлагане на седименти/наносни отложения при ниски и средни води, което води и до развитие на растителност, така че поддържането на речното корито е много важно. Разгледаната хоризонтална мярка се прилага предимно в населени места

Например, мярката свързана с повишаване на осведомеността, включва редица дейности – обществени срещи, разпространение на брошури, информация в медиите и т.н. така, че списъкът с мерки е по – къс в каталога, но това предполага по-добра гъвкавост, с оглед на това какво е включено в съответна мярка. Разгледани са мерките от първия цикъл и се констатира, че повечето от тях се изпълняват. Например при планирането на земеползването и контрола на устройство на територията, идеята е да се извършва ново строителство, без то да е засегнато от наводнения и да увеличава риска. Това е мярка, свързана с дейности на национално, регионално и локално ниво. На национално ниво могат да се разработят насоки как да се отчитат наводненията при ново строителство, които да се прилагат на регионално и локално ниво. Друг пример – планови мерки за намаляване на риска от наводнения за конкретни сгради, което е друг аспект на планирането и контрола.

Прогнозирането на наводнения и изграждането на системи за ранно предупреждение е мярка, важна в световен мащаб, предвид че води до адекватна реакция. Хората са наясно, че предстои наводнение и могат да предприемат конкретни стъпки. Наличието на система, която да предупреждава хората е изключително важно. Конкретен пример бе даден с Обединеното Кралство, където речна долина е разделена на райони, всеки притежаващ собствена система за предупреждение. В интернет или по време на прогнозата за времето по телевизията се показва информация за прогнозиран висок риск от наводнения, т.е има много начини за осведомяване на населението, вкл. и чрез мобилните телефони.

Вторият тип мерки в ПУРН са мерки на ниво РЗПРН, които са специфични.

Изборът на мерки на ниво РЗПРН става в няколко стъпки. На първата стъпка се идентифицират мерки от първия цикъл. Втората стъпка е да се разгледат всички

възможни мерки в конкретния РЗПРН и да се използва методът на анализ разходи – ползи и мултикритериен анализ, така че да се установи, кои са с най – голям резултат на съотношението ползи – разходи. В резултат на това се извършва и приоритизацията. След като са подбрани мерките, които преминават тестовете се подреждат по приоритет, за да се знае с коя да се започне. Общ подход за всеки РЗПРН – да се идентифицират конкретните проблеми в РЗПРН и какъв е мащабът на риска от наводнения, в резултат на анализа на риска; да се разгледат мерките от първия цикъл и степента на тяхното изпълнение; въз основа на това се подготвя списък на потенциални мерки, като процесът включва анализ на заливни равнини, разглеждане на източници на замърсяване, които попадат в района; разглеждат се и защитени територии – зоните по НАТУРА 2000; бъдещо развитие на територията, така че в стъпка 1 се изготвя списък от мерки, който преминава към втора стъпка. Говорим както за единични мерки, така и за агрегирани.

На следващата стъпка идентифицираните мерки се оценяват. На първо място чрез Анализ на разходи-ползи (АРП), т.е. всички измерими разходи-ползи като инвестиционни разходи; разходи за експлоатация и поддръжка; периодични разходи, както избегнати икономически щети. Предвид, че много фактори не могат да се представят в парично измерение имаме този Мултикритериен анализ (МКА), включващ оценка на всички неизмерими разходи и ползи като социални последици; последици върху туризма; нарушения на транспорта и услугите; въздействие върху биоразнообразието и местообитанията; последици върху културното наследство. Този резултат се комбинира с икономическият резултат от АРП и по този начин се решава кои са най – подходящите мерки, които да се включат в Програмата от мерки. Този процес ще бъде разгледан още веднъж, малко по – късно в хода на презентацията, каза г-н Рамсботъм. Следващата стъпка е приоритизация на мерките. Критериите, които се прилагат при приоритизация на мерките са 7 на бр. : мащаб на намаления риск; принос към постигането на националните цели; трансгранично въздействие; обща оценка на съотношението ползи- разходи; положително въздействие нагоре или надолу по течението; синергия с други финансови инструменти или инструменти за планиране; време за изпълнение.

В Приложение Е на всеки ПУРН е подробно представено практическото приложение на подхода за разработване на ПоМ за всеки РЗПРН. В таблица са представени различни аспекти – напр. наличието на замърсители, пригодността на заливната зона за водозадържане, цялата информация, приложима за РЗПРН. Могат да бъдат открити и следните карти: разпределението на риска от наводнения като резултат от картирането; карта на зона НАТУРА 2000, която в конкретния случай е по речното корито; анализ на заливната равнина, с оглед на това дали е подходяща за водозадържане.

Правят се и някои допускания по отношение на защитните съоръжения или разпространението на риска.

В световен мащаб тенденцията е към използването на природосъобразни мерки. УРН трябва да е естествен процес. В програмата от мерки са включени само такива със средно или високо съотношение ползи – разходи. За всяка мярка е посочен код, разходи, както и типа наводнение, което мярката следва да ограничи, както и резултатът от съотношението ползи – разходи.

Г-н Рамсботъм съобщи, че обобщените резултати за необходимите инвестиции по типове мерки в програмите от мерки показват, че приблизителният общ брой мерки е около 550, от които около 400 мерки са на ниво РЗПРН. Общите необходими инвестиции са 648 млн.лв.

Всеки ПУРН съдържа 13 раздела и 9 приложения. Бе отбелязано, че раздел 7 е изключително важен, защото той включва Програмата от мерки. За 43 мерки за УРН, включени в ПоМ е изготвено допълнително приложение, включващо кратко обяснение за всяка мярка, вкл. снимков материал, за да се гарантира, че всички страни разбират по един и същ начин мярката. Например ако се говори за временна защита или за разглобяема защита, трябва да се знае каква е разликата. Едната има фундамент, а другата се изгражда в момента.

Преминаване от ПУРН към изпълнение. Същинското изпълнение на мерките, и съответно на ПУРН, се предшества от голям обем подготвителни дейности (предварителни проучвания, моделиране, консултации с обществеността), които варират в зависимост от типа на мерките, отбеляза г-н Рамсботъм.

Ако в проекта на ПУРН са включени 2 мерки – нови/надградени защитни стени и резистентност на собствеността, но нямаме достатъчна информация за състоянието и местоположението на защитните съоръжения, не знаем какви са теренните условия, не знаем съществуващите сгради или заинтересовани страни, които ще бъдат засегнати, не знаем дали земята ще бъде достатъчна за изграждане или хората ще бъдат съгласни с идеята, която имаме за резистентността. В тази връзка е необходимо допълнително моделиране – хидроложко и хидравлично, за да може точно да се прецени къде ще бъдат изградени защитните стени; геоложки проучвания, както и проучване на сградите и на условията на терен. Идейният проект, следва да бъде представен на обществото и да се търси обратна връзка.

Следващата стъпка преди реализацията е осигуряване на необходимото финансиране, за което е необходима обосновка на инвестицията. От общия план, вече се

преминава конкретизация на параметрите на мярката - например къде искаме да бъде защитната стена, къде да се изпълни надграждане, кои сгради ще трябва да бъдат „модифицирани“ и т.н.

Г-жа Добринка Караджова (координатор на Обществени консултации при актуализация на ПУРН, МБВР) откри дискусиата и покани участниците присъстващи в залата и онлайн да се включат в разговора със своите коментари и предложения.

Първа взе думата **г-жа Даниела Славчева, фондация „Зеленика“**. Тя попита г-н Рамсботъм дали е запознат с наводнението, което се е случило на 1-2 септември 2022 г. в Средна гора и какви мерки биха се взели при такова наводнение в Англия. В допълнение г-жа Славчева попита дали г-н Рамсботъм е запознат с наводнението на град Видин от река Дунав, станало 1944 година и дали знае причините за него.

Г-н Дейвид Рамсботъм (МБВР) благодари за въпросите. По отношение на първия въпрос той каза, че според него това е пример за внезапно наводнение, породено от интензивни валежи за много кратко време и много голям отток в тази област. Г-н Рамсботъм заяви, че подходът в този случай е да се задържи водата в горната част на РЗПРН там, където е възможно. Където това не може да стане, трябва да се опитаме да гарантираме, че водата може да премине през тези области без да причини щети и наводнение. Той припомни, че в предложения каталог от мерки е включена мярка - изграждане на съставни канали в две нива, при което се осигурява разширение на речното корито, позволяващо отвеждане на високите води. Това е едната възможност, а друга е да се предвидят мерки за подобряване на устойчивостта и резистентността на собствеността, която се очаква да бъде засегната, но това изисква оценка каква резистентност има тя и в много случаи това може да не бъде практично. В допълнение към тези мерки г-н Рамсботъм заяви, че е необходимо въвеждането на система за ранно предупреждение за наводнения.

По отношение на втория въпрос, заяви, че е запознат с цитираното наводнение в град Видин и че покрай река Дунав има много голяма урбанизирана част, която е в риск от наводнение. Той даде разяснения относно защитните съоръжения, които са по протежение на реката, както и за шлюзовете, които се затварят само когато има опасност от наводнение. Според него е проблем и трябва да се разгледа в детайли въпросът за нивото на защита, което тези стени предлагат.

Думата взе **г-н Николай Куюмджиев, Българска асоциация по водите**. Като се позова на изказването на г-жа Бръмчева, че едва 10% от мерките от предишните планове за управление са изпълнени, той отбеляза, че в момента има предвидени по половин милион лева за изпълнение на ПУРБ и ПУРН от ПУДООС за четирите басейнови

дирекции, а в ОПОС 2021-2027 г. по приоритетна ос 4, където са включени наводненията, има предвидени 15 милиона лева и попита как ще стане изпълнението на тези мерки и дали няма да се наложи след шест години да се отчетат само два процента изпълнение на мерките.

Г-жа Кремена Симеонова, държавен експерт в дирекция „Управление на водите“ в Министерство на околната среда и водите, уточни, че този нисък процент на изпълнени мерки е резултатът на анализа на получена информация предимно от кметове на общини и от областни управители. Причината за неизпълнението на мерките е неосигуреното финансиране. Съгласно финансовите обосновки, с които са приети първите планове, финансирането на мерките се осъществява в рамките на утвърдените разходи по бюджетите на отговорните институции или чрез финансиране по оперативни и други програми. Тя изказа предположение, че и през втория цикъл на ПУРН вероятно ще се запази основният механизъм за финансирането на мерките, а именно в рамките на бюджетите на отговорните институции. Тя направи уточнението, че от ПУДООС не се финансират мерки за превенция на управление на риска от наводнения, въпреки направените опити да се включат такива мерки.

Г-жа Симеонова сподели, че в ОПОС 2014-2020 г. е имало осигурен финансов ресурс, като той е бил за подобряване състоянието на съществуващи язовири, където има установена необходимост. За съжаление много малко общини са кандидатствали по процедурата и финансовият ресурс е останал неусвоен. В ПОС 2022–2027 г. също са предвидени средства за финансиране на мерки, като там основният акцент ще бъде предимно за изграждане на зелена инфраструктура или зелена и сива, тъй като това е основна забележка в доклада на Европейската сметна палата.

Г-н Николай Куюмджиев, Българска асоциация по водите, постави въпроса, че в бюджета на Министерство на околната среда и водите за тази и за следващата година няма предвидени средства за изпълнение на ПУРН и ПУРБ, а за ОПОС все още не е ясно.

Г-жа Кремена Симеонова (МОСВ) потвърди, че в Програма „Околна среда“ са предвидени средства за изпълнение на мерки от Планове за управление на риска от наводнения. Г-жа Симеонова допълни, че Министерство на околната среда и водите е направило опити да се включат приоритетно за финансиране мерки от ПУРН и по програмите за трансгранично сътрудничество, също разполагащи със значителен финансов ресурс, като уточни, че изпълнението на тези програми се координира от Министерство на регионалното развитие и благоустройството.

Думата взе **г-н Димитър Куманов (Сдружение „Балканка“),** като поиска да постави процедурен въпрос. Той отбеляза, че е поискал тази обществена консултация да

се излъчва онлайн в You Tube, за да може да се проследи от заинтересованите страни След като записът няма да бъде излъчван, настоя да бъде публично достъпен и поиска потвърждение.

След като бе изяснено, че записът няма да бъде обществено достъпен, коментарът на г-н Куманов бе, че важни неща, които ще се споделят на срещата няма да стигнат до заинтересованите страни и счита, че процедурата по обществено обсъждане за нарушена.

Г-жа Добринка Караджова (МБВР) уточни, че ще бъде изготвен подробен протокол от тези обсъждания за заинтересованите страни.

Г-н Димитър Куманов (Сдружение „Балканка“) поиска този протокол да бъде публикуван. Според него, обществените обсъждания се реализират в едни „затворени“ общества, защото само тези които са получили покана или линк за достъп могат да участват в събитията. Конкретно бяха споменати жителите на с. Каравелово и с. Богдан, които са научили за събитието от Сдружение „Балканка“. Отново настоя записът да стане публично достъпен. Представителят на сдружението, разчита на ясното съзнание на авторите на плановете, че с включването на мерките в тях или с отказа за включване на мерки в тях, реално от това зависи животът, имуществото, здравето на хиляди хора и състоянието на околната среда. В изказването си, г-н Куманов даде пример със събитията през последната година в с. Каравелово и с. Богдан, и с наводнението през последните 2-3 години, което задръсти МВЕЦ „Прокопаник“ край гр. Своге с боклуци и 99% вършина. Припомни за наводнението през 1983 г. в София и причината за жертви тогава, а именно срутването на моста на Драговишката река, която преминава през Южния парк на града. Той заяви, че представляваното от него сдружение е предложило мерки, които не изискват никакво финансиране и уточни, че в огромната си част предлаганите от тях мерки представляват забрани за определени дейности. Даде пример със забрана за гола сеч на 500 м. от реките. Тази мярка не изисква финансов ресурс, но не фигурира в програмата от мерки.

Г-н Куманов поздрави екипа за огромния труд, който е положен за картите за районите със значителен потенциален риск от наводнение и допълнителната информация, но подчерта че не са включени прости и безплатни мерки.

Ако предложените мерки бяха спазвани, щетите от наводнения щяха да бъдат минимални. Ограничаването на сечите в райони със значителен потенциален риск от наводнения, при с. Каравелово и с. Богдан щяха да намалят щетите на половина.

Според г-н Куманов, при разработването на плановете, освен европейските директиви следва да бъдат отчетени и спецификите на страната ни. Коментира, че в

презентацията на г-н Рамсботъм се съдържат снимки, показващи състоянието на речното корито, но никъде не е видял снимки, показващи състоянието на мостовите съоръжения у нас. Обърна внимание на състоянието на мостовете по реките в България, което според него представлява огромна заплаха за наводнения, дори и когато не е имало поройни дъждове. Според него това е така, защото България е силно сеизмичен район, според категоризацията на системата ЕВРОКОД и когато един мост е подкопан поради изземане на баластра, „маскирано“ като почистване на речните легла, той представлява заплаха. Даде пример с мостове по р. Марица, чиито основи са оголени, в резултат на „зверското“ изкопаване на реката. Изрази мнение, че фирмите, които извършват почистване печелят стотици милиони лева годишно. Възлагането се организира от областния управител, като в процедурата участват басейновите дирекции и РИОСВ. Счита, че кражбата на баластра се е превърнала в национален спорт, като най-масово се проявява в БД „Източноевропейски район“.

Информира за увредени мостове по р.Струма, с потънали или разместени основи, които в случай на земетресение ще паднат напречно на реката, не по направление на пътя, като по този начин ще подприщят реката и тя ще излезе от корито си, което е заплаха от наводнение. Това мнение г-н Куманов изрази във връзка с професионалната си компетентност.

В допълнение, той заяви, че в момента знае за поне пет-шест издадени становища за допустимост или решение на РИОСВ за продължаващо чистене на р. Марица, въпреки възраженията на дружеството. Сподели, че има заведено дело срещу БД „Източноевропейски район“ за едно от почистванията. Той заяви, че сдружение, което представлява е поискало към тези ПУРН да се направи карта на издадените и действащи разрешителни за изземване на баластра от реките за последните 15 години. Основен фокус са р. Марица, р. Струма и р. Места. В тази карта да показани издадените разрешителни, както и внесените инвестиционни предложения, за да се разкрие истината за натиска от тази дейност. Според г-н Куманов от тези карти би могло да се види например, че там, където р. Чая се влива в р. Марица чистенето е със стационарна драга, а дълбочината на реката там в момента е поне 15 м. Тази дълбочина е при отвесни откоси на бреговете, които при следващата висока вълна ще се сринат, реката ще ги отнесе до първия завой, ще ги натрупа там и ще излезе от коритото си, т.е това удълбочаване, което има и други многобройни негативни ефекти би довело и до риск от наводнения. Съобщи за 11 бр. мостове по р. Марица, в района на Пловдив, които са застрашени и трябва да се усилят. Даде пример с моста при с. Мирново, за усиляването на който са изразходвани 2,5 млн. лв от държавния бюджет, защото в продължение на години е извършвано неправомерно изземване на баластра. Твърди за злоупотреби при изземването на наносни отложения от реките. Коментира „кражбата“ на наноси от р. Вит и постави

въпрос към представителите на БД „Дунавски район“ дали е изпълнено предписанието дадено от директора на басейновата дирекция на областния управител за възстановяване на речното корито. Според него предписанието не е изпълнено, мостът и дънният праг стоят подкопани и изказа предположение, че може би вече прагът е отнесен. В допълнение г-н Куманов каза, че България е силно сеизмичен район и има множество стари язовири и някои от тях не са в добро техническо състояние. Той даде пример с яз. „Огоста“ и яз. „Бели Искър“.

Постави въпрос дали е ремонтиран яз. „Бели Искър“. Счита, че от 2019 г. до момента нищо не е направено .

Според представителя на сдружението, на тези язовири в изчислителна сеизмична ситуация с референтното ускорение на земната основа, съгласно националните карти за сеизмичен hazard може да се срина стената и да предизвикат техногенно наводнение. Изрази съмнение, дали думата „техногенно наводнение“ се среща в тези планове въобще.

Друг въпрос, който коментира – сигурност на стени на хвостохранилища и липсата на мерки, насочени към тези съоръжения в Програмите от мерки. В България има случай на скъсване на стената на хвостохранилище „Згориград“, обл. Враца информира г-н Куманов и призова авторите на ПУРН да се запознаят. Скъсването на стена на хвостохранилище ще предизвика наводнение и изпускане на голямо количество отрови.

Що се касае до стената на хвостохранилище „Люляковица“ на мината „Асарел“, г-н Куманов сподели че не знае колко е била първоначално височината на стената, която е каменна – насипна, надстроявана с хвост до 80 м. В момента има внесено инвестиционно предложение и положително становище за допустимост от страна на БД „Източнорелски район“, тази стена да се надстрои още със 70 м. Стената ще стане 150 м. Според него не е ясно какви мерки могат да бъдат предприети за заздравяването на този насип, в силно сеизмичен район. Скъсването на стените както на хвостохранилищата, така и на язовирите, в резултат на земетресение, което ще предизвика екологична катастрофа с големи размери не е отчетено като специален риск в тези планове.

Г-н Куманов коментира, записаните в Програмата от мерки такива, конкретно насочени към язовири – промени в правилата за експлоатация на съществуващ язовир; контрол за техническата експлоатация на съществуващи язовири и „най – интересната“ според него от всички – „Подобрена рамка за управление на наводненията: прилагане на законодателството за безопасност на язовирите“. Според него има празнота по отношение на техногенните и антропогенни наводнения. Подчерта, че само на три места

в плановете има мерки за изземване на наносни отложения и когато дойде ред да се прави екологична оценка и оценка за съвместимост на тези плановете, изпълнителите ще видят, че има предвидени само 3 мерки, а през последните 15 години, според преценка на представителя на Сдружение „Балканка“ сигурно са иззети над 1 млрд. кубика от реките Марица, Струма и Места, а от р. Вит са иззети около 200 хил. кубика. В случай, че бяха съставени карти на местата с изземване на наносни отложения щеше да се сложи край, а сега проблемът остава. „Има фирми, които са силно заинтересовани, те са свързани с много силни хора, включително с най – висшите в момента. Най – корумпираната държава член на Европейския съюз“, бяха думите на г-н Куманов.

Риск от преливане на стари изоставени мини – пример беше даден с дупката на „Медет“. Откосът ѝ се срива 2-пъти. Тя е пълна с вода. Изказа мнение, че някой ден ще се срина голямо парче от откосите ѝ, защото никой не ги наблюдава. Водата влиза в пукнатини, замръзва – отмръзва, , счита че може да се отцепи половината планина и да падне в тази дупка, пълна с „изумрудено синя, прекрасно чиста вода“, която се излива в поречието на р. Тополница и отива в яз. „Тополница“, който се използва за напояване. Рискът от този тип наводнение не е отчетен в ПУРН, а е национална специфика.

Риск от подкопаване на диги в следствие на добив на подземни богатства, в непосредствена близост до дигите. Пример бе даден с кариера за инертни материали до с. Първенец. Разрешава се „дупка“ 15 м дълбока на 15 м от петата на дигата на р. Първенецка, което представлява риск от наводнение, защото дигата ще бъде скъсана още при първото наводнение или може да се срина без наводнение, каза г-н Куманов като експерт по устойчивост на откоси. В тази връзка, сдружението е предложило забрана за добив на инертни материали на 200 м. от река или от дига, която мярка не фигурира в публикуваните проекти на ПУРН.

Зададе въпрос, дали с. Каравелово е включено като район със значителен потенциален риск от наводнения, както и р. Стряма при Клисура и помоли ако не са да бъдат включени. Заяви за поет ангажимент към жителите на с. Палилула, населеното място да бъде включено в район, предвид че р. Ботуня почти всяка година излиза от коритото си и залива землището на селото.

В заключение г-н Куманов прочете списък от мерки, които Сдружението е предложило, плюс други допълнителни мерки, а именно:

- Забрана за изземване на инертни материали и наноси отложения от речните легла, ако почистването не е обосновано и предвидено като мярка в ПУРН за дадения участък от

съответно водно тяло, освен случаите на установено аварийно натрупване на наноси в следствие на наводнение. Голямо наводнение може да докара инертни материали до някой мост; да ги натрупа и задържи и след като отmine наводнението да се извърши почистване.

- Забрана за изземване на инертни материали от речните легла, освен ако не са проведени хидравлични изчисления от НИМХ, с което е доказана необходимостта от уширяване или удълбочаване.

- Забрана за изземване на инертни материали от речните легла без проект с напречни и надлежни профили.

- Забрана за сеч на крайбрежна растителност по бреговете и крайбрежните заливаеми ивици на реките. Предложението е във връзка с разрешението дадено преди няколко години от БД „Дунавски район“ да се сечат дървета по бреговете на р. Янтра. По този случай, също е имало образувано дело, приключило в полза на Сдружението.

- Спазване на указанията на МОСВ за почистване на речните легла.

Направено бе уточнението, че дейностите по почистване на речните легла от наносни отложения се възлагат от областния управител след представянето на протоколи от междуведомствени комисии и той сключва договори за възлагане на почистването, като най – често, условието, което се поставя в разрешителното, издадено от БД „Източнобеломорски район“ е да се копае от 1 до 3 м., а кофите на багерите стигат до 6-7 м. Според г-н Куманов, това е единственият казус при който, при сключен договор между възложител и изпълнител, възложителят след това да не проверява какво е изпълнено. В договорите също така е посочено, че ще се укрепват речните брегове, като никой не проверява както това условие, също така и дали е изземвано при разрешената дълбочина.

- Задължително приемане е извършените дейности от комисия, която е установила необходимостта, заедно с проектантите, които са направили проекта за почистването след геодезически заснемания дали са спазени профилите. В случаите, че профилите не са спазени и е копано по - дълбоко, това означава че е извършен добив на подземни богатства по смисъла на Закона за подземните богатства и изпълнителят трябва да се дава на прокуратурата.

- Забрана за извеждане на голи сечи в райони, отстоящи на по-малко от 500 м от границите на прилежащите земи на реките.

- Въвеждане на задължение за кметовете да включват договорите с ВиК операторите или почистващите фирми изискване да се почиства уличната дъждовна канализация в уличните шахтите най-малко два пъти годишно. Уточнено бе, че по наредба, почистването се предвижда веднъж годишно, но според г-н Куманов трябва да се извършва два пъти годишно. В началото на пролетта, след зимното засипване с пясъци и сол и втори път в края на есента, за да се съберат листата и другите отпадъци.
- Улиците да се мият всеки месец. Тази мярка е свързана както с управлението на риска от наводнения, но ще бъде полезна и за чистотата на въздуха.
- Забрана за строителство на язовири, на които в площта, засегната от строителството и завиряването, са налични разломи - чл.71 и чл.72 на Наредба за земетръсни райони. Според него всеки неактивен разлом се активизира (пр.Анадолския), когато си поиска и по тази причина настоява за включването на подобна мярка.
- При извършването на сечи остава вършина. Съгласно наредбата за сечите, вършината може да се остави по сечището, може да се натрупа на купчини на самото сечище, може да се натрупа на ленти по самото сечище или извозните пътища, но не и да се изнесе. При почистване на сечищата от вършина с методите, определени в член 48 от Наредбата за сечите, се забранява натрупване или разхвърляне на вършина в сечищата при риск от задръстване на пресъхващи дерета и корита на реки. С вършината се процедира така, че да не попада във водните обекти при порой.
- Наредване по хоризонталите във вид на ленти или по извозните пътища - в утвърдените от министъра на околната среда и водите райони със значителен потенциален риск от наводнения и в районите с вероятност за значителен потенциален риск от наводнения, разположени в планински и предпланински територии, които са със среден наклон на територията, равен или по-голям от 30 градуса.
- В утвърдените от министъра на околната среда и водите райони със значителен потенциален риск от наводнение и в районите с вероятност за значителен потенциален риск от наводнения при изпълнението на мерките по чл. 70 от Наредбата за сечите, вършината да се изнася извън дигите.
- Забрана за строителство на нови хвостохранилища, шламохранилища и други хранилища за замърсители както и за надграждането на съществуващи подобни хранилища, на които в площта застегната от строителство и завиряването на наличния разломи.
- Проверка на сигурността на съществуващите язовири.

Г-н Куманов коментира изказване на декана на хидротехническият факултет от конференция, проведена в УАСГ по повод земетресенията в Турция, според което с много малки изключения е проверена сигурността на големите язовири при изчисляване сеизмичната ситуация с референтното за района максимално ускорение на земната основа по картите за националния hazard. Това е първото нещо, с което трябва да се започне, каза представителя на „Балканка“.

Според него, не трябва да се разходват средства за обследване на малки язовири, а фокусът да бъде върху големите. Малкият язовир наводнява едно населено място, най – близкото обикновено, създава проблем, който не трябва да бъде игнориран. По мнение на г-н Куманов, държавната политика за малките язовири трябваше да бъде за извеждането им от експлоатация, тъй като те не се използват за нищо, а се харчат пари за тях. Предвид, че няма възможност едновременно да се решават проблемите на малките и големите язовири, представителят на сдружението призова за приоритизация. Предлага да се започне с тези язовири, които ще причинят най – много щети и жертви. От гледна точка на Рамковата директива за водите, продължи г-н Куманов, хилядите язовири, които стоят в България и не се използват за нищо, правилният подход е да бъдат изведени от експлоатация и когато настъпи време, тогава да се харчат пари за тях. Сподели практика, че в цяла Европа и в Америка язовири се премахват, а само в България се извършва строителство.

Друга мярка, която има отношение към ПУРБ, но г-н Куманов, счита че е подходяща и за ПУРН – ограничаване на сечите във вододайна зона.

Предлага още една мярка, която да бъде включена – забрана за изземване на наносни отложения на 1000 м. от мостове, пресичащи реките и от елементи на техническата и линейна инфраструктура.

В заключение, г-н Куманов отправи покана към авторите на ПУРН да се отиде до р. Марица, за да се види картината.

Предвид, че бяха повдигнати доста въпроси, г-жа Караджова каза, че отговорите ще дойдат от различни страни, като първо се обърне към презентаторите.

Г-н Дейвид Рамсботъм (МБВР) благодари за всички коментари. Каза, че споделя притесненията на г-н Куманов по някои от темите. Той припомни процеса на предварителна оценка на риска от наводнение, където всички различни наводнения са разгледани, за да се видят какви са причините за тях и какви типове са, като отбеляза, че това е основата върху която се изготвя ПУРН. Това са районите, където има риск от наводнения, райони, които са били наводнявани в миналото. Той отчете, че г-н Куманов

идентифицира и други причини, но ПУРН се основава на исторически наводнения, за които разполагаме с информация. И РЗПРН са идентифицирани на базата на този процес. Г-н Рамсботъм отбеляза, че са се споменали много мерки и доста от тях са свързани с регулации и необходимостта от забрани. Той каза, че знае, например че в България има закон, свързан с язовирите. Част от предложените мерки са свързани със законодателството, което е от компетенциите на министерството. В хода на консултациите могат да бъдат предложени и взети предвид други мерки, но те трябва да преминат през тест. По отношение на законодателните мерки, г-н Рамсботъм сподели, че ако екипът бъде насочен от министерството как да бъдат включени, те ще го направят.

По отношение на физическите мерки. При тях следва да се приложи Анализът разходи-ползи (АРП) и Мултикритериен анализ (МКА), за да бъдат оценени, както всички останали мерки в програмата от мерки на ПУРН, но има и тест за локални проблеми. Г-н Рамсботъм даде пример с пречиствателната станция в Доброво, където има проблем и сподели, че ще бъдат поканени хората, които са поставили въпроса да предоставят информация както за местоположението, така и за проблема, след което ще се прецени дали предложението може да бъде включено в плана. Има начини за промени, но те трябва да бъдат разгледани, преди да бъдат отразени.

Ако разгледаме един ПУРН всяко почистване на речни корита, които коментираме е за поддържане на хидравличната проводимост на речните корита особено в градските райони, каза г-н Рамсботъм. Той уточни, че това е често срещана мярка в България в градовете и селата, където имаме вече разширено речно корито за намаляване на риска от наводнение. Проблемът е, че когато се разшири основното речно корито скоростта на течението намалява, а това създава условия за отлагане на наносен материал, върху който след оттегляне на високите води се развива растителност и затова почистването на речните корита в населените райони е високо приоритетно. Но то е единствено и само за хидравличната проводимост, не по други причини, като например добив на инертни материали.

Г-н Рамсботъм подчерта, че фокусът на ПУРН е върху РЗПРН, а притесненията на г-н Куманов са за райони извън РЗПРН и извънградските зони. Според него изсичането на дървета във водосбор е проблем и създава риск, но това са въпроси и проблеми, които трябва да се дискутират от министерството, те са извън компетенциите на екипа. По отношение на мостовете, г-н Рамсботъм каза, че съществува мярка, свързана с подмяна на мостове. Той сподели, че по отношение на язовирите са разгледани риска от наводнения в язовири в рамките на РЗПРН, но в този случай говорим само за вероятности от дъждовни, речни или морски наводнения. Вероятността за наводнения от язовир е много по – трудна за оценяване и попада в обхвата на законодателството, което

регламентира проблема с язовирите. По отношение на канализацията, г-н Рамсботъм каза, че има сериозни проблеми с отводняването и в Програмата от мерките това е взето предвид. Направено е предложение за допълнителна отводнителна инфраструктура. Трябва да се направи проучване и да се знае какъв е проблема, тогава може да се направи извод, че в 50% от проблемните райони всъщност е липса на поддръжка. На този етап не може да се каже със сигурност. Представителят на HRWallingford се опита да обясни къде приключва самия ПУРН, какво може да се включи в него и какви стъпки предстоят след неговото завършване. Сподели, че имат идеи как да бъдат включени конкретни текстове, така че да бъдат отразени притесненията на г-н Куманов, но ПУРН не може да промени законодателството в България.

Според г-н Рамсботъм, проблемът със сигурността на язовирите, при отчитане изискванията на националното законодателство не следва да бъде разглеждан в ПУРН.

Г-жа Красимира Янкова, началник отдел „Управление риска от наводнения“ в МОСВ, коментира, че въпросите и анализът, които направи г-н Куманов, както и предложенията за мерки са логични и обосновани и с общ поглед върху проблемите в България. Тя каза, че за да се постигне резултат от тези предложения те трябва да бъдат насочени там, където могат да бъдат решени. Тя се съгласи, че връзката между водата и растителността при речните корита е съществена и значима, но според нея включването на забрани в плановете няма да реши проблема. Според нея, Министерство на околната среда и водите и Министерството на земеделието могат да инициират промяна в тази наредба, която пречи. Промяната в наредбата ще има по-висока степен на сигурност и на изпълнение, отчитайки йерархията на нормативните актове – закон, наредба, план и т.н. Същото се отнася и за наредбата за канализацията, свързана с шахтите и почистването им. Г-жа Янкова уточни, че в момента тече промяна на тази наредба и това предложение може да бъде насочено натам. За да се намери трайно и устойчиво решение на проблема, то трябва да бъде направено в наредбата, подчерта г-жа Янкова. Каквото и да бъде записано в Плана, ако го няма в наредбата или в закона и противоречи на по-висшите актове, то няма да има тази стойност, заяви още тя. Г-жа Янкова се съгласи с казаното от г-н Куманов за изземването на инертни материали и посочи, че Министерството също е осъзнало, че има проблем законодателството, свързан с факта, че областните управители на най-ранно ниво не обосновават обществената поръчка с проектите, които на по – късен етап внасят в басейновата дирекция. Също е на мнение, че има празнота в законодателството. Призова отново г-н Куманов да насочва предложенията си към места, където ще получат решения и устойчивост.

Думата взе **г-н Антоан Варадинов, „Еко Антрацит“ ЕАД, Министерство на икономиката**. Подкрепя предложението в плановете да се включат мерки за хвостохранилищата и старите рудници, но те да са адекватни и да бъдат съобразени с възможностите за реализация. Г-н Варадинов подчерта, че е изключително важно в ПУРБ и ПУРН да се разглеждат евентуални възможности поне за частично финансиране на приоритетните мерки.

Думата взе **г-н Иван Бузов, Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“**, който благодари на екипа и отчете че с всеки изминал цикъл, плановете се подобряват. Според него обаче все още има пропуски както по отношение на развитието на нормативната уредба, така и по изпълнението на тази нормативна уредба. Съгласно Директивата за наводненията, освен за минали събития, ПУРН се разработват и за евентуални бъдещи събития, като се отчитат спецификите на страните членки. Той отбеляза, че в България има законодателство за язовири, което класифицира язовирите по степен на потенциална опасност. От друга страна, язовирите са хидротехнически съоръжения, които са изчислени за съответните вероятности, които вероятности са близки до тези, които са разработени в плановете. От трета страна, в самите плановете има разработени сценарии за няколко язовира. Той отчете като пропуск, че не са разработени карти за всички язовири, класифицирани като първа висока степен на потенциална опасност, въпреки многократните искания всички язовири, класифицирани като първа степен на потенциална опасност да бъдат включени в плановете. Правилно коментира, че плановете не разглеждат техногенни наводнения, но в методиката има инфраструктурни, където са включени язовирите. В методиката има начин, по който да се изчислят наводненията, да се изчислят водните количества и съответно да се приложи методиката за речните наводнения. Освен прогнозируемите наводнения, които са на база повторения има и непрогнозируеми, които са породени от земетресение, терористични актове и всички съоръжения, за които са установени рискове и са записани като първа висока степен на потенциално опасност трябва да бъде развит план и да бъдат направени карти. Това трябва да залегне като част от мерките в следващия ПУРН.

Г-жа Красимира Янкова (МОСВ), взе думата по поставените въпроси. Тя уточни, че по отношение класификацията на язовирите, която се извършва въз основа на чл. 141 от Закона за водите, много ясно е казано, че става въпрос „за освобождаване на цялата съхранена вода в язовира при разрушаване на язовирната стена“, класификацията, която правят областните управители, се извършва по съвсем различни критерии и има друга цел. Т.е. класификацията за потенциална опасност, която се прави по критериите на Наредбата за язовирите има съвсем други цели. По тази класификация най-опасен е яз. Искър, което не означава, че трябва да се вложат всички средства там за защита на

населението отдолу, тъй като шанса да се случи нещо с яз. Искър много по-малък. Г-жа Янкова отбеляза, че много повече щети нанасят малките язовири, които са в лошо техническо състояние. Тя отбеляза, че не трябва да се бърка лошото техническо състояние на язовирите, които в даден момент, при един проливен дъжд биха нанесли повече заплаха и щети за населението, което е под язовира с класификацията за потенциално опасни язовири, която е по закона и, която има съвсем друга цел. Съгласно Закона за водите, това е задължение на собственика на язовирната стена, допълни г-жа Янкова. Става въпрос за аварийните планове. Методиката би била различна за различни хипотези на разрушаване на язовирната стена – лавинообразно ли ще се излее водата, дали ще се пропука и т.н, т.е има много тънкости, които трябва да бъдат разгледани при тази хипотеза и при тази потенциална опасност, която е залегнала в закона и която с ПУРН няма как да се предвиди. Г-жа Янкова допълни, че целта на тези планове е дори и при малкия финансов ресурс да се положи максимално усилие да се вземат мерки там, където дори един човешки живот би пострадал при такива по-малки, но с по-голяма вероятност да се случат събития.

Г-н Иван Бузов (ДПУСЯ) отново се включи в дискусиата, като постави въпрос когато облекчителните съоръжения на един язовир са изчислени на вероятност, която вероятност присъства в ПУРН, това означава ли, че ПУРН не трябва да разгледа наводнението от този язовир. Големината на преливника се определя от водосборната област и от ретензионната способност на водохранилището. Когато вероятността е 1% и когато съоръженията са изчислени за 1%, всичко над 1% би следвало да присъства в следващата карта на 0,1 %. Счита, че никъде няма задължение на собственика да изготви такива карти. В Закона за водите е указано изготвянето на аварийен план, а не на карти на заливаемите зони. Според г-н Бузов, играта на думи в нормативната уредба не помага на никой. От друга страна, изрази мнение, че не е редно държавата да остави собственик на едно хидротехническо съоръжение да прави карта на заливаеми зони при положение, че в заливаемите зони може да има обекти с чувствителна класифицирана информация. От друга страна собственикът на тези обекти няма как да има цялата информация, която има държавата за заливаемите зони и присъстващите в нея обекти. Също така, за да бъде класифициран обектът трябва да бъдат определени тези заливаемите зони. Според него има нежелание язовирите от първа степен на потенциална опасност да бъдат включени в а ПУРН, но счита че трябва да се помисли и в следващия цикъл това да бъде направено.

Инж. Владимир Кукурин (МБВР) посочи, че ПУРН представя мерки, на стойност 600 милиона лева, а в същото време имаме финансиране за 10 милиона лева или за 10% от тези мерки. Целта на този план е да оптимизира малкото средства, с които се разполага и те да бъдат насочени там, където трябва. Инж. Кукурин допълни, че с този план се цели да се открият местата, в които биха могли да бъдат нанесени някакви щети, да се

дефинират тези места със значителен потенциален риск от наводнение и да насочи вниманието там. По отношение на язовира, неговата работа е да прелива, каза представителят на МБВР. Една от основните функции на всяко хидротехническо съоръжение от такъв тип е да прелива през преливника.

Г-н Иван Бузов (ДПУСЯ) каза, че когато нормативните изисквания задължават собствениците да покрият рискове 1 на 100, което означава 1 на 100 години, то собствениците не покриват риск над 1 на 100. Този риск не може да бъде покрит с твърда мярка. Той се покрива с мека мярка включване в картите за риска от наводнение и риска от 100 години до 1000 години в тези карти трябва да бъде с включен паднал язовир и с изчислено водно количество от паднал язовир. Водното количество може да бъде изчислено в плановете за риска от наводнения съгласно методиката, тъй като в нея има заложена формула. Твърди, че не е покрит риска включително с мека мярка – включване в картите на заплахата от наводнения.

Инж. Владимир Кукурин (МБВР) посочи, че когато мине висока вълна с обезпеченост 0,1%, 1000-годишна вълна - подобна вълна, преминала през Мизия, обемът на тази вълна е бил над 60 милиона кубически метра. Той каза, че всички язовири, които са се скъсали са малки язовири, през които е преляла водата и имат обем от няколко десетки хиляди кубически метра до няколко милиона куб.м. Но влиянието на малките язовири в този случай към събития с такъв мащаб на практика е незначително. Инж. Кукурин отбеляза, че при 1000-годишна вълна обемът на малките язовири е незначителен и от тази гледна точка те не представляват допълнителен риск в тези ниски обезпечености, които се обсъждат. Големите язовири вече биха имали значение и биха предизвикали допълнителна щета в сравнение с водата, която прелива през тяхната корона. Това са съоръжения, които трябва да поемат 1000-годишна или 10000- годишна вълна.

Г-н Иван Бузов (ДПУСЯ) каза, че е важно в плана да бъдат включени язовири, които се намират над населени места, защото разрушаването на язовира ще доведе до заливане на населеното място. Тези обекти сега не са включени. Според него, включването им в ПУРН е мека мярка. Когато заливаемите зони под язовири са включени в картата, тогава всеки, който взема решение да инвестира на тази територия ще има възможност да направи оценка риск-ползи. По същия начин това се отнася към застрахователните компании, както и към специалистите, работещи по развитието на устройствени зони.

Инж. Владимир Кукурин (МБВР) подчерта, че фактът, че те не са включени не означава, че не са разгледани. На фаза предварителна оценка на риска от наводнения

първият критерий е именно населени места и концентрация на рецептори на риск на такива места. След това е направен скрийнинг на всички стени без значение дали са първа степен, втора степен, или трета степен, тъй като по време на изготвяне на предварителната оценка тази класификация е била дефинирана, но не е била извършена. Не е имало информация кой язовир попада във висока степен на потенциална опасност и кой не попада. Той каза, че във фазата на предварителна оценка е обърнато внимание на състоянието на язовирните стени - техния обем, размери и т.н. Така на практика всички язовири в България са преминали през този филтър – всички язовири, за които има подадена информация. Навсякъде, където има комбинация от заплахата да се случи нещо с язовирната стена и съответно щети, които тя да предизвика и които да преминават праговете за значимост, защото това беше основната задача в предварителната оценка, подчерта инж. Кукурин. Поставят се прагове и се определят най – уязвимите райони, каза той. Без да се подценява трагедията в с. Каравелово, г-н Кукурин обясни идеята на плановете, които се разработват, защото не може да се обхване цялата държава. Не може да бъдат направени мерки за навсякъде. Дори и да се направят, те стават неизпълними. Тази приоритизация намалява възможността да се включат всички язовири. Г-н Кукурин каза, че за такъв тип събития няма адекватни мерки, които могат да се вземат в плановете.

Г-н Дейвид Рамсботъм (МБВР) подчерта, че заливането от язовири е много по-различно от наводненията от реки или от крайбрежните наводнения. Ако се случи скъсване на язовир имаме обем от вода, който се излива надолу по течението и загуба на живот, която е по-голяма при по-големите язовири. Международната практика е да се гарантира, че язовирът няма да се скъса, подчерта г-н Рамсботъм. Това става чрез режим на инспекции и поддръжка, с участието на инженери, които са специално квалифицирани в сигурността на язовирите. Така се гарантира, че язовирната стена няма да се скъса и или да прелее през короната. Преливниците на язовирите са определени за много по – големи наводнения от тези, които се вземат предвид в ПУРН. Например в Обединеното кралство съоръжението трябва да издържи 10 000 годишна вълна, ако не – трябва да бъде реконструирано. Говорим за различни видове наводнения, които трябва да бъдат управлявани по различен начин – чрез законодателство, проверки и от компетентни лица, които да установят, че това съоръжение е сигурно. Ако не – да се предприемат съответни мерки.

Когато има риск, свързан с язовира и преливане на води надолу по течението, това е съвсем различно наводнение.

Г-н Рамсботъм уточни, че когато говорим за картите, които представят сценарии на разрушаване на язовирна стена, те не са разработени, за да обосноват необходимостта от увеличаване на речни легла в долния участък или предприемане на действия за

осигуряване резистентността и устойчивостта на сградите и инфраструктурата след язовира. Те са изготвени, за да се идентифицират броя хора, които трябва да се евакуират, ако има скъсване на язовирната стена. Той подчерта, че наводнение от язовир не може да бъде спряно и единственото, което трябва да се направи е да се изведат хората от там. Това е различно от това, което се прави при речно или крайбрежно наводнение. Целта на международната практика е да се гарантира, че даден язовир е сигурен и през него може да премине голяма висока вълна. Ако това не може да стане, то тогава трябва да се предвиди понижение на водните нива във водохранилището, така че да се осигури необходимия свободен обем за поемане на високата вълна без значителен риск за долния участък. Няма мерки, които да спрат скъсване на язовирна стена, подчерта г-н Рамсботъм.

Думата взе **г-н Дарен Лумброзо (МБВР)**. Той каза, че за 58 язовира е картирана заплахата от преливане или разрушаване на язовирна стена. Г-н Лумброзо каза, че е наясно, че това не са всички язовири в България. Според него и хвостохранилищата са много важен въпрос, тъй като при евентуална аварийна ситуация неблагоприятните последици биха били много по-големи.

Инж. Петър Тодоров (МБВР) акцентира, че има няколко стъпки в достигането до крайните продукти - плановете за управление на риска от наводнение и програмите от мерки, които започват със събиране на необходимата информация. Той призова участниците за същата активност във фазата на предварителна оценка и набиране на информация, защото това е фундаментът, на който стъпва всичко. Ако не се разполага с информация, няма как да се предвидят бъдещи събития, като това, което се случи в с. Каравелово. Сподели, че в много общини, местното управление не е в течение с тези процеси; не е наясно, къде да подаде информация и да съобщи на институциите, които имат отношение към вземането на решения по тези казуси. Основното нещо е да се събира информация. Според него всичко, което се обсъжда на тази среща е добре да влезе като основа за следващия цикъл на планиране. Той каза, че дори и сега могат да се вземат определени мерки и решения, които да смекчат възможни рискове за райони, в които към момента няма дефинирани т.нар. „горещи точки“ и конкретни локации с проблеми. Но фундаментът на тези плановете е събирането на информация, нейното обработване и организация. Сподели, че са запознати с голяма част от проблемите, част от които се решават чисто практически, а за други са необходими законодателни решения, но трябва в съответната фаза, в съответния момент всички да си свършат работата.

Г-жа Мария Пирянкova, Главна дирекция „Надзор на язовирните стени и съоръженията към тях“ към Държавната агенция за метрологичен и технически надзор, благодари за презентацията, като отбеляза, че е била много полезна. Подкрепено

бе предложението на ДПУСЯ да бъдат взети предвид всички язовири, които са класифицирани в първа висока степен (над 1700 бр.) и всички язовири, които са класифицирани във втора значителна степен на потенциална опасност (над 550 бр.). Това предложение е направено, защото не само големите язовири са тези, които са потенциално опасни. Най-опасни са тези язовири, които са малки язовири и се намират над населените места. Когато се говори за управление на риска трябва да се вземе предвид точно класификацията на язовирите по степен на потенциална опасност. Тази класификация е правена не съвсем самостоятелно и по някакви критерии, които да бъдат относими само към лошото техническо състояние на язовирните стени и на съоръженията към тях, които собствениците са допуснали в някакъв момент от поддръжката на язовирната стена или само заради това, водата която ще е излята от водохранилището какво ще залее, а е направено точно, за да бъдат разглеждани в цялост. За всяка една област са отбелязани пропуснатите язовири и счита, че трябва да бъдат задължително взети предвид. Според г-жа Пирянкova, не очакват с ПУРН да бъдат решени всички проблеми, но смята, че е важно, защото другата ключова задача е извършването на надзор по чл.10 и да се следи дали собствениците изпълняват мерки за безопасна експлоатация. Счита, че тези язовири са най – сериозните и следва да бъдат включени. По отношение на ликвидацията на язовирите, която е един много деликатен момент, всички собственици (в 85 % от случаите собствеността е на държавата или на общините и само 144 язовира частна собственост), които нямат средства за поддръжане на язовирите в изправно техническо състояние имат желание те да бъдат ликвидирани. Призова, да не се забравя, че язовирът е част от система. Той не е проектиран случайно на мястото, на което е и би могъл да бъде използван в бъдеще. Според мнението на г-жа Пирянкova, ликвидация следва да се извърши само след становище на МОСВ и Министерство на земеделието, които са основните органи, които определят ролята на всеки един язовир.

Г-жа Светла Иванова, Главна дирекция „Надзор на язовирните стени и съоръженията към тях“ към Държавната агенция за метрологичен и технически надзор, заяви, че е участвала в първия ПУРН и затова иска да обърне внимание на информацията, която се събира.

За предварителната оценка на рисковете от наводнения, класификацията започна още през 2020 г. и тези протоколи са налични както в общините, така и в комисиите на областните управители. Обърна се и към басейновите дирекции, които също имат свои представители в комисиите и коментира, че ако този процес беше започнал малко по-рано, щяха да бъдат включени и други язовири, които сега създават съответните проблеми. Сподели, че надзорният орган, който представлява, е дал две становища още

при предварителната оценка и в последващите консултации, които са се провели. Тя препоръча, ако има възможност, споменатите язовири да бъдат включени.

Думата взе г-жа Даниела Славчева (Фондация „Зеленика“) като обърна внимание, че след като се правят планове за защита от наводнения в България, то трябва да се вземат предвид всички пропуски в българското законодателство, при тяхното разработване. Тя поиска разяснения от МОСВ за хоризонталната власт на министъра на екологията, съгласно договора ни с Европейския съюз.

На поставения въпрос не последва отговор от страна на МОСВ.

Думата взе г-н Димитър Куманов (Сдружение „Балканка“), който изказа недоволство, че предложените от представляваното от него Сдружение мерки срещу риска от наводняване и неструващи никакви пари няма да бъдат включени в ПУРН, а ще останат мерки, струващи около 1 милиард лева, нито една от които няма да бъде изпълнена. Поисква потвърждение на казаното в началото от МОСВ, че мярката за сеч на крайбрежна растителност няма да бъде включена. Г-н Куманов уточни, че тази мярка се съдържа в становището по екологична оценка на предходните ПУРН и е указано да се включи, като мярка в Програмата от мерки.

Инж. Ирина Рибарова (МБВР) поясни, че г-н Куманов е изпратил две становища с предложения за мерки, които да бъдат включени в ПУРН. Екипът на Световна банка е разгледал всяка една от тези мерки. Инж. Рибарова подчерта, че предложените мерки са адекватни, но повечето вече са включени в българското законодателство. Тя даде пример с предложението за начина, по който да се извършва изземване на наноси, драгиране и прочие и каза, че това е включено както в Закона за водите, така и в подзаконовата нормативна уредба.

Г-жа Албена Ватралова, Институт за изследвания на климата, атмосферата и водите на БАН, която започна изказването си с това, че на предходните етапи, становището на ИКАВ - БАН, както и на други научни институти не е било взето предвид, което прави неприятно впечатление. Заяви, че сега е времето ПУРН да наблегне на това, което трябва да се направи, без значение, че нещата са записани в българското законодателство, защото това са планове, които са много важни за следващите 4-5 години. Ако в ПУРН експлицитно се запишат мерки, според нея няма как да не се изпълняват и заяви, че това е ролята на екипа, който ги разработва.

Г-жа Даниела Славчева (Фондация „Зеленика“) заяви, че в България законите не се изпълняват и тези планове трябва да вземат предвид тези неща.

Г-н Дейвид Рамсботъм (МБВР) направи уточнение относно въпроса за изпълнението на законите, като заяви, че при разработването на Планове за управление на риска от наводнения въпросът е какво пишем и по какъв начин то може да бъде от полза, а не просто да имаме някакви думи в един план.

Г-н Дарен Лумброзо (МБВР) допълни, че е важно да се разбере целта на ПУРН. Това е технически документ, който се опитва да намали риска от наводнения и да запази живота. Това не е документ, в който се разглежда дали достатъчно добре се изпълнява националното законодателство. Няма значение дали законодателството е за язовири или за реки. Според него, законодателството по отношение на околната среда трябва да бъде добре регулирано и да бъде изпълнявано. Но това не е част от ПУРН. Това е политически въпрос, който излиза извън границите на ПУРН, заяви г-н Лумброзо.

Инж. Пейо Станчев (МБВР) се включи в дискусиата като според него се изказват тенденциозно коментари, които по нищо не адресират същината на самите планове. Обърна внимание, че ПУРН е цикличен план, който се изготвя на всеки 6 години и се изготвя в три фази. На първа фаза се събира абсолютно всичката информация, която е налична към момента, включваща и въпросите, свързани с язовирите и районите със значителен потенциален риск от наводнения. Следва анализ на тази фуния от информация на всяка една фаза от идентифицирането на районите, установяването на специфичните проблеми и причините за настъпване на наводнения, картирането на заплахата и риска от наводненията и на тази цялостна база се избира кои са най-добрите подходящи мерки за постигане на най-ефективно разпределение на финансовите средства, с които количествено да се намали рискът от наводнения на национално ниво. Според него дискусиата се свежда до вътрешно институционални проблеми, които са съпътстващи и извън същината на това, което е залегнало в Директивата за наводненията. Когато се разполага с ограничени средства за инвестиране за намаляване риска от наводнения, най-важната стъпка е оценката и приоритизацията на избраните мерки, отчитайки както вероятността (запахата) от наводнения, така и нивото на риск в РЗПРН. Един такъв стратегически план дава рамката, начина, по който може най-ефективно да се редуцира риска от наводнения и най-целесъобразно да се разпределят финансовите средства, подчерта г-н Станчев.

Инж. Владимир Христов, ДПУСЯ, посочи като фундаментален проблем в България при изпълнението на мерки, включващи рехабилитация, надграждане и реконструкция на съоръженията, защото се проектира по ръководство от 70-та година, със скрити данни от НИМХ и се строят съоръжения, които първият дъжд ги отнася. Посочено бе, че в ПУРН няма мярка за актуализация и за публикуване на данни от НИМХ. Сподели, че ще се инвестират милиони за строителство на нещо, което няма да

върши никаква работа. По отношение на мярката – законодателство за безопасността на язовирите, сподели че има създадена работна група в Министерство на икономиката, като от страна на МОСВ няма представител. Според него липсва мярка, свързана с актуализацията на тези ръководства и норми. Изрази мнение, че всичко в държавата се прави „на парче“.

Инж. Ирина Рибарова (МБВР) уточни, че страната ни има Стратегия за управление на различните видове риск - от земетресения, от наводнения, от свлачища и в нея има мярка за актуализиране на нормативната уредба, т.е. предложената мярка, свързана с актуализацията на тези ръководства и норми, вече е направена и поради това тази мярка не е дублирана в ПУРН.

Дискусията беше закрыта от г-жа Добринка Караджова (МБВР), която благодари на участниците за ползотворна дискусия. Тя подчерта, че за екипа на Банката, както и за представителите на МОСВ, това е бил един изключително полезен разговор. Г-жа Караджова изрази надежда следващите дискусии, които предстои да се проведат във всяка от басейновите дирекции, също да са толкова продуктивни и ползотворни.